

CAPREOLUS

TIJDSCHRIFT VOOR REEWILDBEHEER

3e jaargang nr.9 maart 1996

Colofon

opgericht op 21 april 1951.

Capreolus. Tijdschrift voor Reewildbeheer van de Vereniging Het Reewild
ISSN: 0929-1091
Verschijnt: 4 x per jaar
Beschermer: Z.K.H. Prins Bernhard

Redactieraad:

Mr. M.A. Aberson
Mr. T.M. Kalle
Prof. Dr. J.L. van Haften

Redactie:

H. Meyeringh
Drs Ir J.H. Postema
Mr. J.E. van Herp-Brynnis

Drukkerij:

Bergdrukkerij Amersfoort,
Natuursweg 6, 3812 PV Amersfoort.
033-4620462

Verenigingsprofiel.**Bestuur:**

Mr T.M. Kalle,	voorzitter (1991)
Mr M.A. Aberson,	secretaris (1990)
R.L. van Nederpeil,	penningmeester (1993)
B.H. Strating-Messmer,	ambtelijk secretaris (1995)
Mr L.P.M.J. Canjels,	lid (1991)
T.H. Bakker,	lid (1996)
H. Huisdenik,	lid (1995)
C.M. vd. Kroon,	lid (1995)
H. Meyeringh,	lid (1992)
H. Parit,	lid (1987)
A. Ransen,	lid (1993)
E. J.M. Szeoo,	lid (1985)
G.F.H. van de Woude	lid (1994)

Secretariaat:

Waalwijk 11, 4171 CA Herwijnen. Tel. 0418-582365
Fax 0418-582365

Leden-service-administratie:

Mr. J.E. van Herp-Brynnis, 033-4942032
Landouker 19, 3834 CL Leusden.

Opzichten:

Stichting Reewildbeheer Nederland
Lokovenweg 38, 9751 CK Haren (Gr.) 050-5347278

Organisatie keuringen:

J. Schoonderbeek,
Medloonsstraat 16, 7497 MG Bentelo. 0547-292228

Beheer materiaal:

A.J. Moizer Brynns,
v. Petron Ramingweg 30, 8072 RA Nunspeet. 0341-257483

Slijpplaats:

G.J.M. Koenderink,
Lhee 96, 7991 PK Dwingelo. 0521-597356

Biologisch Adviseur:

Prof. Dr. J.L. van Haften,
Sweelincklaan 13, 6865 JB Doorwerth 025-3336973

Contributie: f 42,50 per jaar.

Bankrelatie:

ABN*AMRO Baak reknummer 49.70.37.440
Gironummer van de bank 83.75.70
i.n.v. Vereniging "Het Reewild" te Garderen.

Foto omslag: Jobe Hendriks

Aktiviteitenkalender

Regio Overijssel

organiseert op 9 en 10 maart 1996 haar jaarlijkse Reewildbeheertoonstelling in 'De Haverkamp', Stationsstraat 28, te Markelo. De openingstijden zijn op zaterdag 9 maart van 10.00 - 18.00 uur en op zondag 10 maart van 10.00 - 17.00 uur.

Stichting Reewild Trofeeshow Gelderse Achterhoek tezamen met de Regio Achterhoek van de Vereniging Het Reewild

organiseert op 16 en 17 maart haar show in Hotel Café Restaurant 'De Exelse Molen' te Exel. De openinstijden zijn op zaterdag van 12.00 - 22.00 uur en op zondag van 10.00 - 17.00 uur. Op zondag wordt er tevens een veiling georganiseerd van jachttattributen. Deze veiling begint om 14.00 uur.

Regio Oost-Brabant

organiseert op 22 en 23 maart 1996 haar jaarlijkse Regionale Reewildbeheertoonstelling in zaal 'Prinsenhof' te Best.

Regio Limburg

startte in het begin van dit jaar opnieuw een cursus Reewildbeheer. De cursusavonden vinden éénmaal in de veertien dagen plaats in Café Restaurant 'De Troost' te Heibloem. De cursus omvat 10 avonden en wordt afgesloten met een praktijkdag en een examenavond. De kosten bedragen f 300.— Voor inlichtingen kunt u contact opnemen bij de regio secretaris Mr H. Waelen, Hoolhuis 6, 6241 GP Bunde. tel: 043-3645321.

Tevens organiseert deze regio op 12 april 1996 haar Reewildbeheertoonstelling in zaalcomplex "Royal" te Echt. Op zondag 21 april 1996 wordt op de schietbaan te Linne een inschietdag voor buksen georganiseerd.

Jaarvergadering Vereniging Het Reewild

Op 6 april 1996 zal de Jaarvergadering van de Vereniging Het Reewild in Hotel Bakker te Vorden plaats vinden. Hierover vindt u nadere gegevens in dit nummer

Regio West- en Midden-Brabant

organiseert op 20 en 21 april 1996 haar jaarlijkse Regionale Reewildbeheertoonstelling in Hotel 'Bellevue' Dorpsstraat 27 te Chaam, onder het thema 'Reewildbeheer over de grenzen heen' met medewerking van de Belgische reewildjagers uit de aangrenzende Kempen.

Vereniging Nederlandse Landgoederen

Het bestuur van de Vereniging Nederlandse Landgoederen organiseert op 27 april 1996 en 28 september 1996 haar ledenvergadering.

INHOUD:

-Van de voorzitter, T.M. Kalle	3
-Merkenregeling, T.M. Kalle	6
-Uitnodiging en agenda	7
-Voor u vastgelegd, J. Schoonderbeek	8
-Verenigingsactiviteiten/De Technische Informatiemap, H. Meyeringh	10
-Zweethondenlijst, P. Schneider	12
-Reeën in Nederland: Wel of niet bejagen?, R.H.M. Pelzer en H.W.P.G. Berger	14
-Een dood gevonden ree, D. Voüte, Ir J.R.K. Voüte en H.H. Stijger	22
-Nieuws van ons secretariaat en ledenservice, J.E. van Herp-Brynnis	23

"Capreolus" is het onafhankelijke orgaan van de Vereniging Het Reewild. De weergegeven meningen komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van het bestuur. De redactie behoudt zich het recht voor, elke reactie te korten of te redigeren.

Copy voor de volgende "Capreolus" 1 april 1996 zenden aan het secretariaat: Antwoordnummer 3268, 3800 ZA Leusden.

Van de voorzitter

-T.M. Kolle-

Voor u ligt het nieuwe nummer van ons tijdschrift, dat door omstandigheden na een te lange periode van stilte, verschijnt.

De twee redacteurs van Capreolus, Marjan Spaargaren en Stefan Kolle hebben in het najaar besloten hun werkzaamheden te beëindigen. Het heeft enige tijd geduurd voordat nieuwe redactieleden gevonden konden worden, die aan de (veelvuldige) eisen van het Landelijk Bestuur & Vereniging tegemoet kwamen. Daardoor ontstond een zeker vacuüm. Het onderhavige nummer is onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur samengesteld, onder de nimmer aflatende en bezielende hulp van Joke van Herp.

Graag wil ik bij deze de afgetreden redacteurs bedanken voor hun, moeilijke en arbeids intensieve, taak. Het is niet eenvoudig in een vereniging als deze, waar (gelukkig) vele meningen leven een jong tijdschrift als Capreolus steeds het licht te doen zien. Daarin zijn zij over een behoorlijke periode goed geslaagd. Ik wil ik hen namens de Vereniging daarvoor bedanken.

Inmiddels is een nieuwe redactie gevonden, die - wederom op haar eigen wijze -, en overigens geheel onafhankelijk van het bestuur van de Vereniging, aan de slag is gegaan. Wij zijn met u benieuwd naar de nieuwe en verfrissende inzichten van deze redactie en verwachten dat de aanloopperiodes van Capreolus daarmee definitief achter de rug zijn.

Verenigingsactiviteiten

De Vereniging Het Reewild heeft in de afgelopen jaren een periode van sterke groei en verandering doorgemaakt. Deze periode, ook geken-

merkt door ingrijpende veranderingen op het gebied van de regelgeving, legt een steeds zwaardere druk op de talrijke vrijwilligers, bestuursleden en anderen, die voor de Vereniging actief zijn. Er is organisatorisch veel veranderd in de afgelopen jaren en dat zal nog enige tijd doorgaan. Wij hebben het vertrouwen dat we daarmee steeds meer toegroeien naar een zeer slagvaardige en moderne organisatie, die in staat is de nieuwe ontwikkelingen te pareren.

Op de Game Fair in het achter ons liggende jaar heeft u kennis kunnen maken met de

Foto: Joke Hendriks

nieuwe stand van de Vereniging het Reewild, gecompleteerd door moderne audiovisuele middelen zoals een video en een CD-i. Inmiddels heeft deze stand ook in verschillende regio's gestaan, steeds met groot succes. Deze nieuwe aanpak, een meer offensieve benadering van het publiek en onze leden, werpt zijn vruchten af en zal in de komende tijd versterkt worden doorgezet. U zult daar nog veel van merken.

Ook het cursusaanbod van de Vereniging ondergaat op dit moment een ingrijpende verandering. Er bestaan sinds langere tijd twee uitstekende en vrij zware cursussen, die onder auspiciën van de Vereniging Het Reewild worden gegeven. Dat zijn de cursus van de Stichting Reëenbeheer Nederland en de cursus van de Regio Limburg, die beiden veel lof verdienen. Er wordt intussen intensief en vruchtbaar gewerkt aan een verdergaande integratie van deze cursussen.

Daarnaast, en dat is nieuw, heeft de Vereniging op dit moment een Basiscursus reëen ontwikkeld. Deze, een eendaagse cursus voor een aantrekkelijke prijs, zal in de komende maanden via twee try-outs in Overijssel en zuidoost Brabant worden getest, waarna hij op grote schaal zal worden aangeboden. Wij

Foto: Joke Hendriks

menen daarmee in een grote behoefte van onze leden, en ook niet leden, te kunnen voorzien. Naar alle waarschijnlijkheid vindt u elders in dit nummer de data en verdere gegevens over deze try-outs.

Technisch adviseur

De Vereniging heeft verder in het afgelopen jaar Henk Meijeringh bereid gevonden als technisch adviseur van het bestuur te fungeren. Daar bleek grote behoefte aan te bestaan. Henk Meijeringh

heeft inmiddels zoveel mogelijk de kennis van de Vereniging op het gebied van diverse technische zaken verzameld en deze gebundeld. Deze staat derhalve nu ter beschikking van leden en niet-leden, ter verdere voorlichting over Reewildbeheer.

Ook elders in dit nummer vindt u daar nadere gegevens over.

Op deze plek zal ik u niet vermoeien met de vaak stormachtige politieke en

administratieve ontwikkelingen op het gebied van de regelgeving.

Er is veel veranderd en er zal nog veel veranderen in de toekomst. Wij behartigen daarbij de belangen van onze Vereniging. Wij zeilen, dat heeft u aan de publiciteit wel gemerkt in de laatste maanden, in zwaar weer, maar hebben het vertrouwen het Reewildbeheer een veilige haven te kunnen binnenloodsen. En wel op een wijze, zoals wij vinden dat dit nodig is.

Mocht u daar vragen over hebben, dan kunt u zich altijd tot uw regiobestuur wenden. Reeds nu wil ik u uitnodigen om op de jaarvergadering van de Vereniging op 6 april in Vorden aanwezig te zijn. Daar willen wij de discussie met onze leden verder concretiseren.

Tot slot wil ik u oproepen, om als goed Reewildbeheerder er voor te zorgen, dat de Reewildbeheerplannen, ook met betrekking tot de zo belangrijke aantalsreductie, en het geiten-afschot, stipt worden nagekomen.

Voor een goed beheer van het reewild is dat essentieel. Ik wens u tot slot nog een succesvol en gelukkig 1996.

Foto: Joke Hendriks

Merkenregeling groot succes

-T.M. Kolle-

Nadat de centrale overheid het gebruik van een reewildmerk niet meer verplicht had gesteld, en uit de regelgeving had verwijderd, hebben de Vereniging Het Reewild en de KNJV in uitstekende samenwerking een eigen merkenregeling in het leven geroepen. Daar deze regeling niet meer door een wettelijk vervoersverbod van reewild zonder merk werd gedekt, was vanzelfsprekend de grote vraag in hoeverre de reewildbeheerders in Nederland zouden tonen, ook op niet-verplichte basis over te gaan tot het gebruik van het wildmerk. Om de overheid te tonen dat WBE's en andere samenwerkingsverbanden daadwerkelijk inhoud hebben, en in staat zijn hun belangen intern goed te regelen, in samenwerking met de overkoepelende organisaties, was dat voor onze naam en positie van het grootste belang.

Inmiddels is de merkenregeling van de Vereniging Het Reewild geëvalueerd. Het blijkt dat op dit moment bijna 100% van de vergunninghouders voor afschot van reewild gebruik maken van het merk van onze Vereniging. Dit is daarom een doorslaand succes!

Foto: Joke Hendriks

De Vereniging heeft daarom besloten op dit ingeslagen pad door te gaan. Gebruik van het merk zal verder worden gestimuleerd. Daartoe zijn verschillende maatregelen genomen.

Er is een concept reglement opgesteld voor WBE's, waarin gebruik van het merk zodanig wordt verankerd, dat jachthouders die daar niet aan deelnemen (in extreme gevallen) niet meer in aanmerking komen voor een afschot vergunning. Dit is derhalve een mogelijkheid om het thans

niet wettelijk verplichte gebruik, via de verenigingsrechtelijke weg, wederom verplicht te stellen.

Overleg poeliers

Verder is er voortgaand overleg met poeliers en horeca om er voor te zorgen dat deze organisaties geen wild afnemen dat niet voorzien is van het merk van de Vereniging. Daarnaast wordt er een uniform meldingskaartje geïntroduceerd, te vergelijken met het vroegere kaartje van het Ministerie, om langs deze weg meer en betere informatie over het reewild in Nederland te verkrijgen. U zult dat via uw regio's, en de WBE's die dat wensen, ontvangen.

Blijf daarom het merk van de Vereniging gebruiken, en stimuleer het gebruik. Zorg er voor dat dit door alle vergunninghouders wordt gebruikt. Gebruik zo mogelijk ook het nieuwe meldingskaartje. Dit bewijst zowel naar de overheid als naar derden, dat wij in staat zijn het reewildbeheer in eigen hand goed en volledig te organiseren. Dat is essentieel voor de toekomst. Het is niet ondenkbaar, dat de overheid (de provincies) toch weer hun medewerking zullen verlenen aan het verplicht stellen van het merk, nu wij aangetoond hebben een sterke organisatie te zijn.

UITNODIGING

Herwijnen, maart 1996

Aan de leden

Namens het bestuur heb ik het genoegen u uit te nodigen voor de Algemene Ledenvergadering, tevens jaarvergadering, te houden op

**ZATERDAG 6 APRIL 1996 OM 14.00 UUR IN
HOTEL BAKKER TE VORDEN**

De agenda treft u bijgaand aan.

Met vriendelijke groet,
Mr M.A. Aberson,
secretaris.

AGENDA

1. Opening.
2. Ingekomen stukken en mededelingen.
3. Goedkeuring notulen Algemene Ledenvergadering 6 mei 1995.
4. Jaarverslag 1995.
5. Jaarverslag penningmeester 1995.
6. Verslag kascommissie en goedkeuring van de financiële jaarstukken 1995.
7. Benoeming kascommissie 1996.
De kascommissie 1995 bestaat uit de heren
P. van Riemsdijk
P. Pol en B. Bartels
Aftredend is de heer P. van Riemsdijk.
8. Begroting 1996.
9. Vaststellen contributie 1997.
10. Bestuursmutaties.
Aftredend is de heer Mr M.A. Aberson
Het bestuur stelt voor de heer Aberson te herbenoemen als lid van het bestuur voor nog een bestuursperiode.
11. Jaarrede voorzitter.
12. **Lezing door Drs Ir J. Poutsma: "Bepaling van draagkracht in Natuurterreinen"**
13. Rondvraag.

Voor U vastgelegd.

-J. Schoonderbeek-

1. Zevenhonderdzesig (760) geweien per WBE ophangen is voor de heer Huiskes van de regio Overijssel een hele klus.

2. Reewildgeweien op de juiste manier keuren is een secuur werk. H. Binnerts, E. Trachseler en P.H. Schneider als keurmeesters aan het werk in Overijssel.

3. Wie kan voor deze kaakafwijking een redelijke verklaring geven? Ik denk dat het een aangeboren afwijking is van de onderkaak. Zou het een later opgelopen afwijking zijn, dan had het kaakbeen bij de twee nog aanwezige kiezen op normale breedte moeten zijn. Jammer genoeg heb ik de bovenkaak niet gezien. Op uiterlijke kenmerken werd de leeftijd op ongeveer 7 jaar geschat. De bok woog -ontweid- 19 kilo.

4. Toch sportief om deze restanten in te zenden naar de tentoonstelling. Kwam ik tegen op de keuring in Apeldoorn.

5. De uitdrukking 'Reewildgoeroe' vond de heer J. Brinkman van de regio Achterhoek net iets te ver gaan. Maar toch.....!!!!

6. Een interessante trofee, geschoten door de heer J. Damme uit Hank, van de WBE de Biesbosch. Het unieke van dit gewei is dat beide voerendjes, hoewel verschillend van grootte, toch allebei dezelfde kant opstaan. Op de rechter stang zitten boven het naar links gaande voerend nog twee aanzetten tot endvorming (zie pijl). Deze bok liep in een gebied met nogal wat rasterwerk en prikkeldraad, wat voor het reewild in dit gebied grote problemen oplevert. Waarschijnlijk heeft deze bok bij het springen over een raster z'n geslachtsdelen beschadigd, waardoor een tijdelijke hormoonstoring is ontstaan, vandaar de aanzet tot pruikvorming. Nadat de beschadiging was geheeld, werd de hormoonstoring opgeheven en heeft de bok z'n gewei op de normale manier verder opgezet. Of heeft u een andere mening .....

Verenigingsactiviteiten.

-H. Meyeringh-

Ongetwijfeld hebt u het artikel van Joop Poutsma gelezen in de Nederlandse Jager van 8 augustus 1995 (nr.15) met daarin een oproep aan vrijwilligers in het land die mee willen werken aan de opvang van reekalveren, die om de één of andere reden als moederloos moeten worden beschouwd. Wij van de Vereniging Het Reewild waren dan ook aangenaam verrast, dat er zich zo'n dertigtal mensen aanmeldden en spontaan hun hulp aanboden.

Vanaf dat moment was er veel werk aan de winkel, want heel veel van deze aanbiedingen waren de moeite zeer zeker waard om ze eens nader onder de loupe te nemen. Daar waar aan bepaalde basisvoorwaarden werd voldaan bijvoorbeeld: voldoende ruimte, ervaring, beschikbare tijd, eventueel een reeds aanwezig raster, hebben we met de betrokken personen afspraken gemaakt voor een nader bezoek. Vier dagen hebben we door Nederland gezworven van de Waddenzee tot Posterholt (L) en van Nieuwerbrug tot Winterswijk. We zijn daarbij tot de ontdekking gekomen, dat er al een aantal mensen (jachttopzichters e.d.) soms jarenlang bezig zijn om deze

moederloze kalveren te verzorgen en ze daarna terug te plaatsen in de natuur waar ze uiteraard horen. Andere enthousiaste aanmelders beschikten over een ideale lokatie en voldeden aan alle voorwaarden om in de toekomst als opvangcentrum dienst te doen. Maar helaas hebben we ook een aantal aanmelders (voorlopig) teleur moeten stellen omdat er bijvoorbeeld al een ervaren opvangadres in de buurt was of omdat helaas de lokatie ongeschikt bleek te zijn.

Uiteindelijk zijn er een twaalfstal opvangcentra geselecteerd, die een redelijk netwerk over het gehele land vormen. U zult daar te zijner tijd natuurlijk meer over horen. De bedoeling is, dat men het komende voorjaar startklaar is, maar voor die tijd moet er nog veel gebeuren: sensoren zullen moeten worden gevonden om bijvoorbeeld de kosten van het plaatsen van een raster te helpen financieren; instanties moeten worden benaderd om een steentje bij te willen dragen; folders met daarin alle adressen van de centra moeten worden gedrukt en verspreid bij bijvoorbeeld alle dierenartsen in het land. Ook moeten de aanmelders die

daarvoor geselecteerd zijn op een bijeenkomst worden geïnstrueerd door mensen die reeds over de nodige kennis en ervaring beschikken. U ziet het: de kar staat op de rails maar moet nog een lange weg afleggen. We blijven u op de hoogte houden.

De technische informatie-map. De technische informatie-map blijkt in een behoefte te voorzien. Regelmatig worden we gebeld door leden van onze Vereniging die informatie wensen over veldkijkers, richtkijkers, kalibers, munitie enz. Ook wordt er veel naar informatie over wildspiegels gevraagd. Wat deze laatste betreft: de Vereniging Het Reewild is van mening dat de Swareflex-spiegel van Swarovski tot één van de beste spiegels behoort, die er op dit moment in de handel zijn. Behalve een horizontale reflexie, weerkaatst deze wildspiegel ook het licht naar boven en beneden; iets dat in heuvelachtig terrein ongetwijfeld van veel nut kan zijn. Wel moeten we er nadrukkelijk op wijzen, dat men ons van de zijde van de installateurs er op attent maakt, dat de spiegel met de punt van de rode reflecterende driehoek naar de bermzijde van de weg wordt geplaatst. Helaas zien

we maar al te vaak spiegels van dit merk met de punt naar de weg staan, waarmee het effect volkomen verloren gaat. Let u in uw omgeving ook eens op hoe de spiegels daar geplaatst zijn en maak bij een verkeerde plaatsing de weg eigenaar of de WBE ter plaatse daar op attent.

Voor degene die dat nog niet weet: de technische informatie map staat voor leden gratis

Foto: Joke Hendriks

ter beschikking; niet leden betalen f 15,— (of ze worden lid!) Op dit moment wordt er druk gewerkt aan een Basiscursus Reeën. De Vereniging Het Reewild heeft de Stichting Reeënbeheer Nederland gevraagd een cursus over reeën op te zetten die aansluit op de cursus van het jachtexamen, zodat iedereen die eens iets meer over reeën wil weten daar terecht kan. Men hoeft echt niet te denken dat deze cursus te moeilijk is, we beginnen als

het ware helemaal van voren af aan en aan het eind hopen we dat u vindt dat u toch het nodige hebt opgestoken. Het is uiteraard de bedoeling, dat we deze cursus, die in principe één dag gaat duren, in elke regio gaan organiseren, maar we hebben besloten de 'try-out' in het zuiden te doen plaatsvinden en wel in Soerendonk aan de autoweg Eindhoven-Maastricht. Een tweede try-out wordt gehouden in Markelo. Beide locaties zijn voor een ieder goed te bereiken. Het is de bedoeling om eind februari/begin maart hiermee van start te gaan. Via Capreolus maar ook via uw regio van de Vereniging Het Reewild ontvangt u nader bericht over het tijdstip, de juiste plaats, de kosten enz.

Met het toenemende aantal reeën in ons land komen er niet alleen steeds meer verkeersslachtoffers, maar ook komen er steeds meer reeën door verdrinking om het leven. Het bestuur van onze Vereniging zocht al geruime tijd naar een betaalbare en goed werkende uitstapplaats die bovendien bestand is tegen de inwerking van water.

Op een later tijdstip zullen we ongetwijfeld er in dit blad uitgebreid op terug komen, maar reeds nu kunnen we u melden dat de Vereniging Het Reewild in Zuid-Oost Drenthe een proef gaat star-

ten met een aantal WBE's (De Grensstreek, Kerspel Dalen, Bargerveld en Scholtensveld) om een aantal km's kanaal, met beschoeiing, door middel van een nieuwe uitneembare uitstapplaats te gaan beveiligen. Het gaat hier met name om het Stieltjeskanaal, de Verlengde Hoogeveensevaart en de Bladderswijk, waar in 1995 over een lengte van 10 km meer dan 40 reeën verdrongen. Ook van overheidswege (gemeente, provincie en waterschap) volgt men dit experiment met veel belangstelling. Over de uitkomsten houden wij u op de hoogte.

Zojuist bereikt ons het bericht dat de **Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.** te Schoonebeek ons een raster ter beschikking stelt om een opvangcentrum voor reekalveren te realiseren, "Omdat wij het initiatief van uw Vereniging van harte ondersteunen!" **Staatsbosbeheer** heeft inmiddels het voorbeeld van de NAM gevolgd en eveneens een raster ter beschikking gesteld. Onze hartelijke dank voor deze waardevolle bijdrage.

Mochten er onder onze lezers mensen zijn die menen op enigerlei wijze te kunnen bijdragen aan dit project of hebt u een goede tip, dan horen wij dat graag. Info: 0591-632807. Bij voorbaat onze dank.

Reeën in Nederland: wel of niet meer bejagen?

-R.H.M. Peltzer-
-H.W.P.G. Berger-

Inleiding

Toevallig kwam bij een literatuuronderzoek een rapport van de Stichting Kritisch Faunabeheer boven tafel met de intrigerende titel "Reeën in Nederland: niet meer bejagen". Een rapport opgesteld door de heer Cnoop Koopmans en mevr. de Jong en uitgebracht als het officiële standpunt van de Stichting Kritisch Faunabeheer. Het rapport is in april 1994 uitgebracht en was ons, op het moment dat wij er tegen aanliepen, onbekend. Omdat wij er in andere tijdschriften, waaronder *Capreolus*, niets over gelezen hebben, gaan wij er van uit dat het rapport ook bij de meeste reewildbeheerders onbekend is. De inhoud is echter van dien aard dat dit rapport zeker onder de aandacht van de leden van de Vereniging Het Reewild en de lezers van *Capreolus* moet worden gebracht.

Standpunt

Het zal de lezer duidelijk zijn, dat een rapport van de Stichting Kritisch Faunabeheer een ander standpunt zal weergeven ten aanzien van het beheer van reewild dan die van de Vereniging Het Reewild. In dit artikel willen wij het rap-

port bespreken en voorzien van commentaar. Bij die bespreking zal niet het hele rapport de revue passeren, want dat zou heel wat pagina's van *Capreolus* in beslag nemen, maar zullen wij ons beperken tot een aantal sailante punten. Het moet gezegd, dat dit commentaar onze persoonlijke mening betreft en niet het officiële standpunt is van de Vereniging.

Voorkomen en aantallen

Wat betreft het voorkomen van het ree in Nederland wordt opgemerkt, dat dit "niet op de waddeneilanden voorkomt met uitzondering van Ameland". Momenteel komt het echter ook voor op Terschelling en volgens een mondelinge mededeling (maar verder niet bevestigd) waarschijnlijk ook op Texel, zij het in beide gevallen met een klein aantal. Dat reeën moeilijk zijn te tellen is correct. Reeds eerder hebben wij o.a. in *Het Reewild* geschreven dat de gebruikelijke manier van tellen géén nauwkeurig en betrouwbaar beeld geeft van het aantal reeën in het veld. Een intensieve "jaar rond" inventarisatie is veel nauwkeuriger. Wel geven de gebruikelijke tellingen, mits elk jaar uitgevoerd, een indicatie m.b.t. de ontwikkelingen in het getelde gebied,

indicaties waarmee het beheer kan worden bijgesteld! Afwijkingen ten opzichte van de werkelijke aantallen kunnen veel groter zijn dan de in het rapport genoemde 30%, zo blijkt uit de praktijk én uit de literatuur! Het aantal reeën in Nederland werd door ons al eerder hoger ingeschat dan de "officiële" 25.000 stuks. Volgens de laatste gegevens schijnt dit aantal momenteel zelfs rond de 56.000 stuks te liggen. Het is ons echter niet duidelijk waarop dit aantal is gebaseerd; wellicht kan daar eens iets méér duidelijkheid over worden verschaft?

Dichtheid

De opmerking dat "de methode Van Haaften niet wordt onderbouwd" klopt t.a.v. de vermelde bron. Wie de moeite neemt om de dissertatie "Das Reewild in verschiedenen Standorten der Niederlande und Slowenien" van Van Haaften te lezen ervaart dat deze methode, om de draagkracht van een gebied te bepalen, wel degelijk op een wetenschappelijke manier is onderbouwd. Ook het basismodel van Ueckerman, wat Van Haaften als uitgangspunt heeft gebruikt, is wel degelijk onderbouwd. Het verwijt is derhalve niet terecht.

Dat de dichtheden in veel

gebieden hoog zijn, zo wordt in het rapport gesteld, is correct. Maar dat wil niet zeggen, dat er dan sprake is van natuurlijke situaties, we zouden bijna zeggen:

Integendeel. De genoemde voorbeelden in het rapport uit Denemarken en Zwitserland, maar ook uit eigen land, zijn voorbeelden van onnatuurlijk hoge dichtheden. Uit de literatuur en uit eigen waarnemingen in Slowakije blijkt, dat in natuurlijke situaties, waar nog sprake is van predatie door wolf en lynx, de dichtheid vele malen lager is dan bij

ons of in andere landen. Er is dan eerder sprake van een dichtheid van 1 à 2 stuks dan van 10 stuks per 100 ha. Dit betekent, dat de aanbevolen dichtheid van 10 à 15 stuks per 100 ha al aan de (te) hoge kant is. En een te hoge dichtheid heeft zonder meer een negatieve invloed op de gezondheid en het welzijn van het ree!

Geslachtverhouding

In het rapport wordt gesteld, dat "over de geslachtverhouding binnen natuurlijke populaties niets met zekerheid vaststaat. Aannemen dat de

geslachtsverhouding in zo'n natuurlijke populatie 1:1 bedraagt is nergens op gebaseerd en het d.m.v. selectief afschieten streven naar zo'n verhouding is derhalve ongefundeerd en ongewenst". Toch is naar die geslachtverhouding veel onderzoek gedaan en uit dat onderzoek blijkt, dat die geslachtverhouding steeds de verhouding 1:1 benadert. Uiteraard treden er schommelingen op, afhankelijk van diverse omstandigheden. Er zijn zelfs deskundigen die stellen dat de verhouding ten gunste van de bokken dient te liggen.

"Geraadpleegde biologen", zo staat in het rapport, "zeggen aanwijzingen te hebben, dat in natuurlijke populaties meer geiten voorkomen dan bokken. Want jonge bokken lopen in het voorjaar meer risico te verdrinken of te worden doodgereden". Hebben we het hier dan nog wel over een natuurlijke populatie? Nee, natuurlijk niet, we hebben het dan over reeën in een cultuurland! En dan kunnen de zaken inderdaad heel anders liggen. Maar dat wil niet zeggen, dat we dan niet meer hoeven te streven naar een natuurlijke geslachtsverhouding van 1:1. Dat, volgens het rapport, "onderzoek naar leeftijd en geslacht van

Foto: Joke Hendriks

dode reeën opheldering geeft” betwijfelen wij. Het zou wel eens een heel scheef beeld kunnen geven. Het vinden van veel dode (jonge) bokken langs rasters wil nog niet zeggen dat er dus méér geiten zullen zijn. We weten niets over de natuurlijke sterfte onder de geiten. En de dood van die bokken vindt plaats onder onnatuurlijke omstandigheden. Gevonden cijfers mogen dan niet vertaald worden naar natuurlijke situaties!

Sterfte

Met betrekking tot de aanwas en sterfte bij reeën wordt in het rapport opgemerkt ”dat het argument, dat jacht nodig is om de stand op een aanvaardbaar peil te brengen of

binnen de draagkracht van de omgeving te houden niet op gaat”. Daarvoor wordt de Alde Faenen als voorbeeld aangehaald, ”waar de sterfte door natuurlijke oorzaken, zoals voedselgebrek, uitputting en ziekten (door parasieten en darminfecties), de stand op hetzelfde peil houdt”. Al eerder is in het rapport gesteld dat de stand heel moeilijk te bepalen is, dus hoe kunnen de auteurs zomaar beweren, dat de stand gelijk blijft? Verder zijn die natuurlijke oorzaken helemaal niet zo natuurlijk als wel wordt beweerd. In natuurlijke populaties met een lage dichtheid en predatie komen voedselgebrek, uitputting of ziekten nauwelijks

voor. Dit kan alleen plaatsvinden in populaties, die door het ontbreken van predatie een veel te hoge dichtheid hebben gekregen. De mens is in die gevallen verantwoordelijk voor het letterlijk creperen van reewild! Verder wordt gesteld ”in terreinen waar wel gejaagd wordt vervangt de jacht geheel of grotendeels de natuurlijke sterfte die anders evengoed zou zijn opgetreden”. In terreinen waar de reewildichtheid is aangepast aan de biotoop, het voedselaanbod e.d. zal natuurlijke sterfte, door géén afschot te plegen, niet direct optreden. Dit vindt pas plaats wanneer de stand dusdanig is toegenomen dat deze niet meer overeenkomt met de biologische draagkracht van het terrein. Maar dan dienen we te spreken van een wanbeheer! In het rapport staat verder ”het argument dat jacht nodig is om de stand op een aanvaardbaar niveau te brengen of binnen de draagkracht van de omgeving te houden gaat dus niet op”. Door de jacht moet juist getracht worden de dichtheid op een zodanig peil te houden, dat daardoor het reewild optimale leefmogelijkheden wordt geboden in relatie tot de biotoop. Het gaat om het welzijn van het ree zelf, dat moet bij het beheer centraal staan! Kritisch Faunabeheer kan verweten worden, dat dit welzijn **niet** centraal staat, het pleit voor

Foto: Joke Hendriks

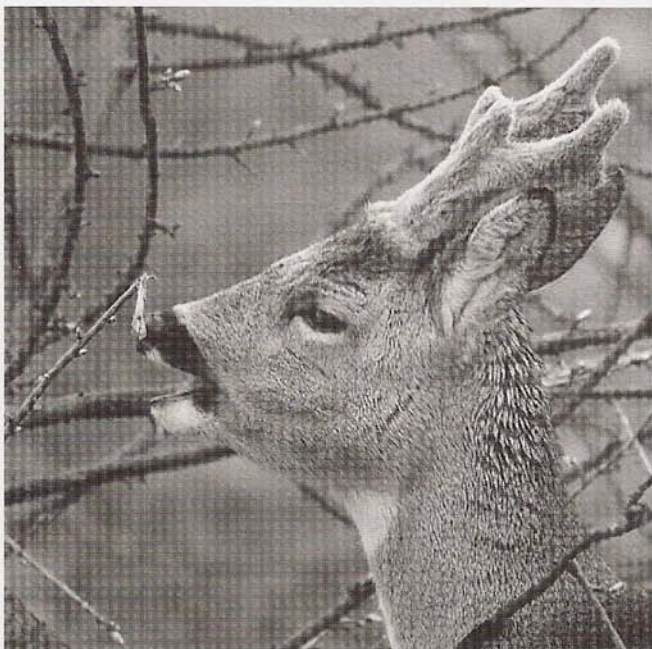

Foto: Aric Visser

niet-beheer, waarbij het welzijn van het ree ondergeschikt wordt gemaakt aan anti-jacht principes.

Bladakkers

Het aanleggen van bladakkers wordt in het rapport als "onnodig en ongewenst" gezien. Allereerst de opmerking dat bladakkers niet zozeer voor reeën worden aangelegd, maar veel meer voor edelherten. Argument daarvoor is dat het een extraatje is als aanvulling op het nog steeds karige dieet van de Veluwe. De bedoeling is wél dat de edelherten steeds meer moeten overgaan op het aanwezige natuurlijke voedsel. Maar zolang wegen,

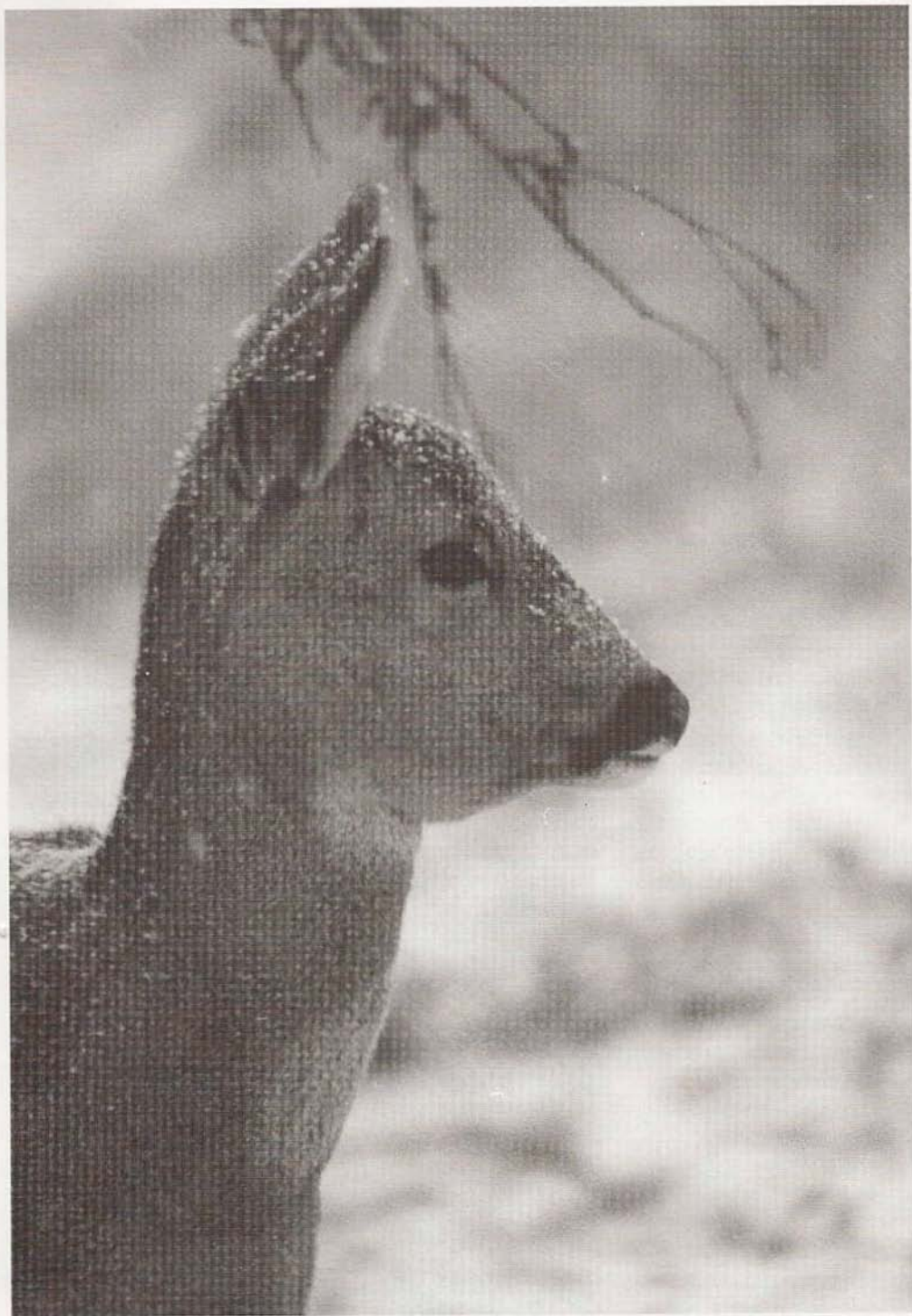
rasters, huizen, campings etc. een betere en meer gespreide voedselvoorziening in de weg staan, is dit een oplossing. Staatsbosbeheer is bijv. al enige tijd geleden gestopt met het bijvoeren van edelherten, dit in tegenstelling tot wat het rapport beweert. Ten tweede zullen bladakkers weinig bijdragen aan "een kunstmatige verhoging van de reewildstand" waar het rapport voor waarschuwt. Slechts een heel klein deel van de aanwezige reeën zullen, vanwege hun territoriale leefwijze, profiteren van bladakkers. Zeker gezien de geringe oppervlakten van deze akkers in verhouding tot de gebieden waar deze in liggen.

Jammer dat ook in dit rapport weer gewag wordt gemaakt van "schuwe en angstige reeën door de jacht". Reeën zijn van nature schuw en blijven schuw door ons eigen onvoorspelbare gedrag, waar de jacht slechts een klein onderdeel van uitmaakt.

Daarnaast is het knap om in staat te zijn om angstige reeën te kunnen onderscheiden!

Vergunningen

De afschotvergunningen worden door een WBE aangevraagd op basis van tellingen, die in het voorjaar worden gehouden. Deze tellingen, waarmee de aantallen én de spreiding van de reeën bin-

nen de WBE worden bepaald, dienen tevens als basis voor de verdeling van de verkregen vergunningen binnen de WBE. Daarbij wordt dus niet uitgegaan van de meeste hectaren, maar van het totaal aantal reeën en het aantal reeën per jachthouder. Op basis van die aantallen krijgt de jachthouder zijn vergunning! Natuurlijk is er het een en ander op te merken over deze tellingen, we hebben daar zelf al het nodige over gezegd, maar ze zijn wel de basis voor een zo goed mogelijke verdeling van de vergunningen en voor een zo goed mogelijk reewildbeheer. Dat dit aanleiding zal zijn "tot onderlinge concurrentie en rivaliteit" is een opmerking, die kant noch wal raakt. Natuurlijk zijn er aanloopproblemen geweest bij WBE's, maar op basis van een goede onderlinge communicatie zijn deze opgelost. Dat ook bij een vergunningenstelsel door het afschot op "gewelddadige wijze wordt ingegrepen in natuurlijke processen" is een opmerking die kenmerkend is voor de Stichting Kritisch Faunabeheer. Natuurlijke processen worden bepaald door keiharde natuurwetten, gewelddadige natuurwetten zou men zelfs kunnen zeggen. De jacht is in dat opzicht niet gewelddadiger dan een lynx die zijn prooi bespringt, een

leeuw die een kalf van het wildebeest slaat of een havik die een gaai pakt. Het schot met de kogelbuis is wat dat betreft zelfs "humaner".

Jacht

"De gangbare jachttuitoefening is nog steeds gericht op het fokken van sterke reebokken t.b.v. grote gewei trophéeën" zo stelt het rapport. Helaas schijnt de Stichting niet op de hoogte te zijn van een andere benadering bij het reewildbeheer. Hoewel de reewildbeheertoonstellingen nog steeds geweien laten zien, ligt de nadruk allang niet meer op de grote en sterke geweien, maar zeer nadrukkelijk op het beheer. Ook de discussie over het niet meer toekennen van medailles getuigt van een anders denken. Jachthouders met de beste jachtterreinen zouden, bij het invoeren van het draagkrachtmodel van Poutsma, niet mee willen werken. Want dan kunnen ze geen medaillebokken meer schieten, volgens het rapport. Waar of niet waar? Wij denken dat de waarheid momenteel nog in het midden ligt. Er zullen reewildbeheerders zijn die nog steeds een "kapitale" bok willen schieten, maar zolang dat gebeurt overeenkomstig de huidige richtlijnen kan daar op dit moment weinig van gezegd worden. Dat er bewust met reeën wordt gefokt is onwaarschijn-

lijk. Omdat we als mens heel veel factoren niet in de hand hebben, is het niet mogelijk om doelgericht sterke reebokken te fokken. Men kan zich echter wel afvragen of die richtlijnen aangepast moeten worden? Moet het model van Poutsma landelijk worden gehanteerd of moet van het model van Van Haaften worden uitgegaan? Beide modellen hebben hun voor- en nadelen. Wat ons inziens veel belangrijker is, is dat we komen tot een reewilddichtheid, die vele malen lager ligt dan momenteel het geval is, een dichtheid aangepast aan de biotoop. Dat is de enige garantie voor een gezonde reewildpopulatie. Naar onze mening is wildbeheer dan ook faunabeheer en is er ook sprake van natuurbeheer. Wanneer in zeer veel gevallen het soms drastisch ingrijpen van de mens als natuurbeheer wordt gezien, dan ontgaat het ons waarom wildbeheer géén bijdrage kan leveren aan natuurbeheer.

In het rapport worden diverse voorbeelden gegeven van terreinen waar het reewild niet wordt bejaagd. Wat de Stichting echter met deze opsomming wil aantonen is ons onduidelijk. Bij de voorbeelden van deze onbejaagde reewildpopulaties is lang niet altijd sprake van gezonde populaties, al wordt dat wel beweerd. Bij sommige voorbeelden is sprake van een te

hoge dichtheid waardoor sterfte (beter gezegd creperen) optreedt, bij andere voorbeelden is nog sprake van een groeiende populatie, maar waar in de toekomst wel de nodige problemen zijn te verwachten. Bij dit soort populaties is sprake van een overpopulatie en daardoor van een slechte conditie van het reewild, lagere gewichten en allerlei ziekten (volgens de Stichting is het gewicht echter geen indicatie voor de conditie en de gezondheid). Wanneer de leefomstandigheden door het weer of door voedselgebrek plotseling verminderen kan er een grote sterfte optreden. Maar dat is blijkbaar de bedoeling!?

Schade

Schade kan onderscheiden worden in economische schade en ecologische schade. Dat economische schade voorkomen kan worden door het plaatsn van rasters of door andere maatregelen is wel heel simpel gesteld. Het gaat bij rasters om vaak kostbare voorzieningen, terwijl andere maatregelen slechts tijdelijk werken. Dat de schade "in de meeste gevallen niet echt omvangrijk is" geeft aan dat ook Kritisch Faunabeheer geen inzicht heeft in de werkelijke schade die reeën kunnen aanrichten. In een vorig nummer van Capreolus is daar uitvoerig op ingegaan. Reewild kan ook ecologische schade aanbrengen indien een

potentiële natuurlijke ontwikkeling niet tot stand kan komen. En bij te hoge dichtheden zal hier snel sprake van zijn.

Verkeersslachtoffers

Volgens het rapport "zullen de aantallen verkeersslachtoffers onder het reewild door afname van het afschot niet noemenswaardig toenemen". Verkeersslachtoffers zijn in de meeste gevallen het gevolg van een te hoge dichtheid aan reeën. Wanneer er al sprake is van een veel te hoge dichtheid aan reeën zal die uitpraak wel kloppen. Dan blijf je met verkeersslachtoffers zitten. Maar willen we dat? Naast het ree als slachtoffer is er ook sprake van de mens als slachtoffer. Niet direct als dodelijk slachtoffer, maar er kunnen gewonden vallen en bijna altijd is er sprake van een forse schade aan het voertuig. Een aspect waar de auteurs over zwijgen. Zelfs het plaatsn van reewildspiegels zal bij een te hoge dichtheid slechts tijdelijk werken, het teveel aan dieren moet toch ergens heen. De enige afdoende remedie is de stand aanpassen aan het leefgebied, het aantal verkeersslachtoffers zal dan drastisch dalen!

Dierenleed

"Ziekte en dood horen bij het leven en zijn noodzakelijk om de gezondheid van de populatie te waarborgen", volgens de auteurs. "Het is echter de

vraag of het voor reeën erger is om te sterven zoals overal in de natuur gebeurt of voortdurend te worden opgejaagd en te leven onder permanente stress en angst". Daarom pleiten zij ook voor het uitgangspunt "in beginsel geen menselijk ingrijpen". Ziekte en dood horen inderdaad bij het leven, maar waarborgen niet altijd de gezondheid van de populatie. Indien een overpopulatie ontstaat wordt deze gereguleerd door allerlei ziekten, maar dan is er zeker géén sprake van een gezonde populatie, wat de auteurs ons willen doen geloven! Toch vreemd, dat dieren mogen doodgaan door ziekten of uithongering, maar niet mogen doodgaan door de kogel. Terwijl in beide gevallen de mens daarvoor verantwoordelijk is, alleen in het ene geval indirect door niet te beheren en in het tweede geval direct door wél te beheren. Dat hierdoor een permanente toestand van stress en angst ontstaat is weer zo'n bewering die nergens op gebaseerd is en die waarschijnlijk alleen voor stemmingmakerij moet dienen. Wij doen al vele jaren onderzoek aan reewild, maar de reacties van reewild op een jager zijn niet anders dan die op welke andere verstoring dan ook, en wij zouden daarbij zeker niet van stress en angst willen spreken. De suggestie om in een terrein (of terreinen) te stoppen

Foto: Joke Hendriks

met jagen en de ontwikkelingen te laten volgen door wetenschappelijk onderzoek is er een die zelfs al eens is gemaakt tijdens een studiedag van de Stichting Kritisch Faunabeheer. Het lijkt ons goed om hieraan medewerking te verlenen, maar dan dienen van te voren wel hele duidelijke afspraken gemaakt te worden over de vraagstelling en de eisen die aan een dergelijk onderzoek moeten worden gesteld.

Conclusie

Het rapport van de Stichting Kritisch Faunabeheer komt tot de slotconclusie dat reewild niet bejaagd hoeft te worden en dat de jacht op het reewild derhalve moet worden beëindigd. De gebruikte argumenten zijn veelal weinig geloofwaardig en niet bepaald overtuigend

en in bepaalde gevallen spreken ze elkaar zelfs tegen. Daarnaast worden argumenten gebruikt, die nergens op gebaseerd zijn en die alleen zijn ingegeven vanuit een anti-jacht visie, maar die zeker niet bijdragen aan het behoud van een gezonde reewildpopulatie in Nederland. Het huidige reewildbeheer, en daar is best nog wel het een en ander op aan te merken, heeft als doel het behoud van een gezonde reewildpopulatie in Nederland. Daarbij moet de jacht als instrument worden gezien en niet als doel op zichzelf. In die zin is de jacht onmisbaar bij het bereiken van het gestelde doel! De conclusie zal duidelijk zijn: reewild wél bejagen!

Afsluitend

Moeten we na deze conclusie voldaan achterover leunen en

verder gaan op de oude voet? Naar onze mening dienen we een dergelijk rapport zeer serieus te nemen! De waarde van het rapport van Kritisch Faunabeheer ligt vooral in het feit dat dit ons confronteert met een geheel andere mening en ons daardoor aan het denken zet. Niet alleen om argumenten uit dit rapport te weerleggen. Nee, we zullen ons zelf ook voortdurend de kritische vraag voor moeten leggen "doen we het wel goed?". Is de stand niet te hoog, zijn we niet te veel geïnteresseerd in alleen de bok, jagen we alleen voor de trofee, weten we eigenlijk wel hoeveel reeën er in ons veld zijn, moeten de richtlijnen aangepast worden? Vragen te over! Af en toe de hand in eigen boezem steken kan absoluut géén kwaad en zijn nooit te oud om te leren.

Een dood gevonden ree

juni 1995

-D. Voïte-
-Ir J.R.K. Voïte-
-H.H. Stigter-

Iedere reewildjager c.q. jacht-opzichter vindt wel eens een dood ree. Meestal verkeert dit in (verregaande) staat van ontbinding; of wel botten en haarkleed vormen de resten van wat eerder een kadaver was. Begin mei werd ik opgebeld dat er een dode ree was aangetroffen op een gemaaid stuk weiland in de omgeving van Lochem. Mijn zoon en ik gingen er meteen naar toe. De dode ree lag op haar zijde en was nog maar korte tijd dood (het ree was nog niet eens helemaal koud). De ree had een vuile zwarte spiegel en was extreem mager. Er waren geen aanwijzingen van stroperij (kogelgat) of van een verkeersongeluk (gebroken loper, enz.). We namen de ree mee en maakten het ree met de heer Stigter erbij open ten einde het te onderzoeken. In de lichaams-holte werd niets bijzonders gevonden. De pens was goed gevuld met voedsel; de ree was dus nog aan het herkauwen toen de dood intrad. De ree was niet drachtig. In de longen werd aan één kant een abces ter grootte van een oliebol gevonden. In het abces zat een brei-achtige

massa. Het abces werd omgeven door een bloederige zone. Deze bevinding wees er op, dat het ontstekingsproces, ondanks afkapseling door het lichaam, nog steeds actief was met zijn ziekmakende werking en dat het ree als gevolg daarvan reeds lang ziek moest zijn geweest. Was de ree misschien door de infectie gestorven? Het dier was waarschijnlijk acuut gestorven want het was niet weggekropen in de dekking. Bij bacteriologisch onderzoek (Gezondheidsdienst voor Dieren) werd *Pasteurella haemolytica* gevonden. Dit is een ziekteverwekkende bacterie

(ook voor de mens) die zich voedt door middel van bloedafbraak.

Bovenstaande leek ons (de drie auteurs) vermeldenswaard. Namelijk een toevalsbevinding met riskante aspecten. Deze ree had ook tijdens haar leven afgeschoten kunnen worden in een mogelijk betere conditie. Dezelfde risico's ten aanzien van besmetting hadden zich dan voorgedaan. Verder had men even goed, bijvoorbeeld tuberculose kunnen aantreffen, enz. Bovenstaande leert ons, dat men alert moet zijn bij dit soort situaties.

Foto: Joke Hendriks

Nieuws van ons secretariaat en ledenservice

-J.E. van Herp-Bruynius-

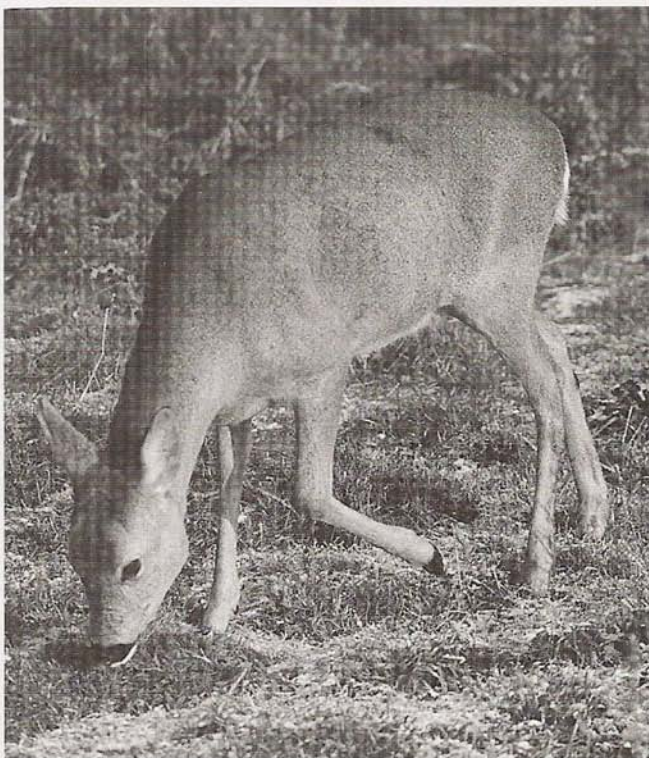
Veel reacties mochten we ontvangen op het artikel 'Wat zegt Raesfeld...' in Capreolus nummer 8. Tientallen exemplaren heeft de administratie mogen inpakken en naar de PTT-post gebracht. Voor diverse gelegenheden één of meerdere exemplaren afgenomen, een tip voor U voor de komende maanden: Verras uw partner, vriend of relatie met zo'n prachtig boek van Daan Wildschut: 'Wat zegt Raesfeld en wat zeggen anderen over het aanspreken van Reewild'.

Het boek kost f 70,— (excl. verzendkosten). U kunt dit boek bestellen bij de Administratie/ledenservice van de Vereniging, Antwoordnummer 3268, 3800 ZA Leusden.

Het boek 'Reeën ruimte geven' is vanaf heden uitverkocht. De laatste 30 exemplaren welke in de voorgaande Capreolus werden benoemd, waren binnen enkele weken verkocht. Het is niet bekend of dit boek in de herdruk wordt genomen.

Een nieuwe opslagruimte 'De Buytenplaats'.

Onze verkoop-artikelen waren niet altijd direct voorhanden, veel artikelen stonden op zolder bij de fam.

Foto: Joke Hendriks

Bakker te Vorden en voor de oplage van het boek "Wat zegt Raesfeld....." hadden we geen goede plaats.

Voor de Ledenservice gaf dit nogal eens problemen. We hebben gezocht naar een centraal gelegen locatie, die het liefst makkelijk te bereiken zou zijn. We zijn geslaagd en alle verkoop-artikelen staan nu keurig opgeslagen op een zolderkamer van het Landhuis 'Buytenplaats De Heiligenberg'. Dit Landhuis is gelegen op het Landgoed

'De Heiligenberg', tussen Amersfoort en Leusden.

De Opbergcassette

Bij het verhuizen naar Leusden van het verkoopmateriaal, kwam er toch nog een doos met Opbergcassettes te voorschijn.

Geïnteresseerden kunnen deze Opbergcassette, welke f 9,75 exclusief verkosten kost, bestellen bij de Administratie & Ledenservice van de Vereniging, Antwoordnummer 3268, 3800 ZA Leusden.